

ઈસ્લામી સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં યુદ્ધની તૈયારી

રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ હઝરત અબ્બાસ બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ (رضي الله عنه)ને ઉહદના યુદ્ધ વખતે કુરૈશની પાસે મોકલ્યા, જેથી તેઓ કુરૈશની હિલચાલ અને તેમની સૈનિક તૈયારી પર નજર રાખે. તેઓ શરૂઆતથી જ તેમની એક-એક હિલચાલ પર નજર રાખી રહ્યા હતા અને તેની જાણકારી રસૂલુલ્લાહ ﷺ સુધી પહોંચાડતા હતા. મદીનાવાસીઓ યુદ્ધ માટે પહેલાથી જ તૈયાર બેસ્યા હતા. તેઓ નમાઝ વખતે પણ પોતાના શસ્ત્રો અલગ નહોતા રાખતા. જુદી-જુદી સૈનિક ટુકડીઓ એ માર્ગો પર ગશ્ત કરી રહી હતી, જ્યાંથી કાફિરો મુસલમાનો પર હુમલો કરી શકતા હતા. રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ એક મીટિંગ બોલાવી, જેથી સહાબા કિરામથી યુદ્ધ અંગે વિચાર-વિમર્શ કરે.

આનાથી એ વાત જાણવા મળે છે કે મુસલમાનો માટે જરૂરી છે કે તેઓ અલ્લાહના માર્ગમાં જિહાદ માટે હંમેશા તૈયાર રહે. ઈસ્લામના પ્રકાશમાં યુદ્ધની તૈયારીના કેટલાક સ્વરૂપો આ પ્રમાણે છે :-

મુસ્લિમ સૈન્યની તૈયારી :

મુસ્લિમ સૈન્ય એ છે, જે હર પળ યુદ્ધ માટે તૈયાર રહે. તેથી જરૂરી છે કે આવું સૈન્ય ઊભું કરવામાં આવે અને તેને પ્રશિક્ષણ આપવામાં આવે. મુસ્લિમ સૈન્યના કેટલાક ગુણો નીચે મુજબ છે :

૧ — અલ્લાહ પર ઈમાન અને ભરોસાને દૃઢ કરવો : કેમ કે અલ્લાહ પર ઈમાન યુદ્ધ માટે સૌથી મજબૂત અને નિર્ણાયક હથિયાર છે. તેથી કુઅનિ-કરીમે આ ભાવને હૃદયોમાં ઊતારવા અંગે ખૂબ ભાર મૂક્યો છે : અલ્લાહ ત્આલાનો ઈરશાદ છે :

﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴾ غافر: ૫૧

અનુવાદ : “વિશ્વાસ રાખો કે અમે અમારા રસૂલો અને ઈમાન લાવનારાઓની મદદ આ દુનિયામાં પણ અનિવાર્યપણે કરીએ છીએ અને એ દિવસે પણ કરીશું, જે દિવસે સાક્ષીઓ ઊભા કરવામાં આવશે.” (સૂર: ગાફિર, આ. ૫૧)

મુસ્લિમ સૈન્યની નજર યુદ્ધના પરિણામ પર હોય છે, ચાહે તેને વિજય પ્રાપ્ત થાય કે અલ્લાહના માર્ગમાં શહાદતને વરે.

૨ — તેને એ વાત માટે તૈયાર કરવામાં આવે કે વિજય અને સહાયતા સંખ્યા-બળ અને ખૂબ તૈયારી પર નિર્ભર નથી : મુસલમાનોની સંખ્યા બદરના યુદ્ધમાં ખૂબ ઓછી હતી, જ્યારે કે કાફિરોની સંખ્યા ખૂબ વધારે હતી. પરંતુ મુસલમાનોની ઈમાની શક્તિ અને તેમના અલ્લાહની મદદ પર પૂર્ણ વિશ્વાસના

કારણે તેઓ જ સફળ થયા. અલ્લાહ ત્આલાનો ઈરશાદ છે :

﴿ كَم مِّن فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةٌ كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾ البقرة: ٢٤٩

અનુવાદ : “ઘણી વખત એવું બન્યું છે કે એક નાનકડા સમૂહે અલ્લાહની આજ્ઞાથી એક મોટા સમૂહ પર વર્ચસ્વ પ્રાપ્ત કરી લીધું. અલ્લાહ ધૈર્યવાનોનો સાથી છે.” (સૂર: બકરહ, આ. ૨૪૯)

૩ – સૈનિકમાં અમીર (સેનાપતિ, વડા)ના આજ્ઞાપાલનની ભાવના ઊભી કરવામાં આવે :

જ્યારે રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ બદ્રના યુદ્ધમાં પોતાના સાથીઓથી સલાહ-મસ્લત કરી, તો હઝરત મિકદાદ બિન અસ્વદ رضي الله عنه ઊભા થયા અને કહ્યું : “હે અલ્લાહના રસૂલ ﷺ ! અલ્લાહની જે મરજી હોય એ મુજબ આદેશ આપો. એ હસ્તીના સોગંદ, જેણે આપને રસૂલ બનાવીને મોકલ્યા છે ! જો આપ અમને ‘બર્ક અલ-ગિમાદ’ (આરબ દ્વીપથી દૂરના અંતરે આવેલ એક સ્થળ) જવાનો હુકમ આપશો, તો અમે અવશ્ય જઈશું અને આપની સાથે રહીને લડીશું.”

તે પછી હઝરત સઅદ બિન મઆઝ رضي الله عنه ઊભા થયા અને કહ્યું : “હે અલ્લાહના રસૂલ ﷺ ! અલ્લાહની જે મરજી હોય એ મુજબ નિર્ણય કરો, અમે આપની સાથે છીએ. એ હસ્તીના સોગંદ, જેણે આપને રસૂલ બનાવીને મોકલ્યા છે ! જો અમને આપ ઘોડાઓને સમુદ્રમાં નાખી દેવાનો હુકમ આપશો, તો અમે અવશ્ય નાખી દઈશું.”

અને, એમાં બેમત નથી કે મોમિન ‘લીડર’નું આજ્ઞાપાલન એ અલ્લાહ અને તેના રસૂલનું આજ્ઞાપાલન છે. અલ્લાહના રસૂલ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

« مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي [بخاري]

અર્થાત્, જેણે મારું આજ્ઞાપાલન કર્યું તેણે અલ્લાહનું આજ્ઞાપાલન કર્યું, અને જેણે મારી નાફરમાની કરી તેણે અલ્લાહની નાફરમાની કરી. જેણે ‘અમીર’ (વડા)નું આજ્ઞાપાલન કર્યું તેણે મારું આજ્ઞાપાલન કર્યું, અને જેણે ‘અમીર’ની નાફરમાની કરી તેણે મારી નાફરમાની કરી. (બુખારી)

મુસલમાન સૈનિક પર વાજિબ છે કે તે પોતાના ‘લીડર’નું આજ્ઞાપાલન કરે, જે તેનું વિજય અને સફળતા તરફ નિર્દેશન કરી રહ્યો છે. આ આજ્ઞાપાલન કેવળ ભલાઈના કાર્યોમાં હશે. જો ‘અમીર’ તેને અલ્લાહની નાફરમાનીનો હુકમ આપે તો તેણે ‘અમીર’નું આજ્ઞાપાલન કરવાનું નથી, કેમ કે અલ્લાહના રસૂલ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ» [بخاري]

અર્થાત્, આજ્ઞાપાલન માત્ર ભલાઈના કાર્યોમાં છે. (બુખારી)

૪ – સૈનિકને બહાદુર અને શક્તિશાળી બનાવવામાં આવે : રસૂલુલ્લાહ ﷺ એક વ્યક્તિની હેસિયતે દુશ્મનોથી લડતા હતા. આપ ﷺ ની પાસે દુશ્મનોનો સામનો કરવા માટે ૯ તલવારો હતી અને દુશ્મનના પ્રહારથી બચવા માટે ૭ બખરો હતા. ઉહદના યુદ્ધમાં જ્યારે લોકો વેરણ-છેરણ થઈ ગયા, તો આપ ﷺ બહાદુરી અને વીરતાના એક ઉત્કૃષ્ટ નમૂનો બનીને ઊભા રહ્યા અને મુશ્રિકોથી લડતા રહ્યા. એ જ પ્રમાણે હુનૈનના યુદ્ધમાં જ્યારે મોટાભાગના મુસલમાનો ભાગી ગયા, તો આપ ﷺ રણભૂમિમાં અડગ અને મક્કમ ઊભા રહ્યા અને મુસલમાનોને બોલાવતા રહ્યા :

«أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ» [بخاري و مسلم]

અર્થાત્, હું નબી છું તેમાં કંઈ જૂઠ નથી, હું અબ્દુલ મુત્તલિબ જેવા સરદારનો પુત્ર છું.”

(બુખારી, મુસ્લિમ)

આ સાંભળીને મુસલમાનોએ ફરીથી હરોળ બાંધી દીધી અને પછી સફળતા તેમના પક્ષે રહી. યુદ્ધમાં સબ્ર (ધૈર્ય), વીરતા અને અડગતા મુસ્લિમ સૈન્યનો મહત્વનો ગુણ છે. અલ્લાહનો ઈરશાદ છે :

﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾ الأنفال: ٤٥ ﴾

અનુવાદ : “હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! જ્યારે કોઈ જૂથથી તમારો સામનો થાય, તો અડગ રહો અને અલ્લાહને પુષ્કળ યાદ કરો. આશા છે કે તમને સફળતા પ્રાપ્ત થાય.”

(સૂર: અન્ફાલ, આ.૪૫)

૫ – સૈનિકને સાવધાનીના પગલા અપનાવવાનું પ્રશિક્ષણ આપવામાં આવે : રસૂલુલ્લાહ ﷺ ખૂબ વધારે સાવધ, સજાગ અને સક્રિય હતા, જેમ કે અલ્લાહનો ઈરશાદ છે :

﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ انفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾ النساء: ٧١ ﴾

અનુવાદ : “હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! મુકાબલા માટે હંમેશા તૈયાર થઈ જાઓ, પછી જો અવસર હોય, અલગ-અલગ ટુકડીઓ બનાવીને નીકળો, અથવા ભેગા થઈને.” (સૂર: નિસા, આ.૭૧)

મુસ્લિમ સૈનિક હંમેશા સજાગ, સાવધ અને દુશ્મનની તમામ હિલચાલ પર નજર રાખવાવાળો હોય

છે. તે દુશ્મનોની કપટપૂર્ણ ચાલબાજીઓનો ભોગ નથી બનતો. તે યુદ્ધના રહસ્યોનો અમાનતદાર હોય છે. તે એવી અફવાઓ પર ધ્યાન નથી આપતો, જે સૈન્યની આધ્યાત્મિક શક્તિને નબળી કરે છે અને મુસલમાનોની પંક્તિઓમાં ફાટફૂટ નાખે છે.

૬ – **સૈનિક વિનમ્ર હોય તથા ઘમંડ અને અહંકારથી દૂર રહે :** જ્યારે અલ્લાહે મુસલમાનોને મક્કા-વિજય પ્રદાન કર્યો અને રસૂલુલ્લાહ ﷺ અને આપના સાથીઓ વિજેતાની હેસિયતે દાખલ થયા, તો આપની વિનમ્રતાની સ્થિતિ એ હતી કે આપ ﷺ નું માથું ઝુકેલું હતું. વિનમ્રતાનું આ એક ઉત્કૃષ્ટ ઉદાહરણ છે. એ જ પ્રમાણે રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ આપણને બતાવી દીધું કે વિજય અને સફળતા વખતે વિનમ્ર હોવું જોઈએ અને બધો શ્રેય અલ્લાહને આપવો જોઈએ.

તેથી મુસ્લિમ સૈનિક માટે જરૂરી છે કે તે વિનમ્ર સ્વભાવનો હોય, ઘમંડ અને અહંકારને પોતાના પાસે આવવા ન દે. તે એ વાત અંગે સભાન હોવો જોઈએ કે સફળતા અને સૌભાગ્ય અલ્લાહના હાથમાં છે. આ મહાન કૃપા પ્રાપ્ત થયા પછી અલ્લાહનો આભાર વ્યક્ત કરે. મુસ્લિમ સૈનિક પોતાના બળ અને શક્તિ પર ગર્વ નથી કરતો અને ન તો દુશ્મનથી મુકાબલાની અભિલાષા કરે છે, બલકે અલ્લાહ ત્આલા પાસે સલામતી માંગે છે. હા, જ્યારે યુદ્ધ અનિવાર્ય થઈ જાય, તો દુશ્મન સાથે મુકાબલા વખતે સખ્ર (ધૈર્ય) કરે છે. રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

«أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَمَنَّوْا الْقَاءَ الْعَدُوِّ. وَسْئَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ. فَإِذَا لَقَّيْتُمُوهُمْ فَأَصْبِرُوا. وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلِّكَ السُّيُوفِ» [بخاري ومسلم]

અર્થાત્, તમે દુશ્મનથી મુકાબલાની અભિલાષા ન કરો અને અલ્લાહ ત્આલાથી સલામતીની યાચના કરો, અને જ્યારે દુશ્મન તમારા સાથે મુકાબલો કરે તો ધૈર્ય દાખવો અને સમજી લો કે જન્મત તલાવારોના છાંયડામાં છે. (બુખારી, મુસ્લિમ)

૭ – **મુસ્લિમ સૈનિકની યુદ્ધ સંદર્ભે બધી સહાયતા કરવી :** રસૂલુલ્લાહ ﷺ સૈનિકોને હથિયારોથી સજ્જ રાખતા હતા અને સ્વયં તેમનું નિરીક્ષણ કરતા હતા. હુનૈનના યુદ્ધના પ્રસંગે જ્યારે પૂરતા હથિયારો ઉપલબ્ધ ન થયા, તો આપ ﷺ એ ઈસ્લામી લશ્કરની તાકાત અને શક્તિ વધારવા માટે હઝરત સફવાન બિન ઉમૈયા رضي الله عنه પાસેથી થોડાક હથિયારો ઉધાર લીધા, એ શરતે કે યુદ્ધ પછી પાછા કરી દેશે. આપ ﷺ સૈનિકોની હરોળોનું નિરીક્ષણ કરતા હતા. જો તેમાં કોઈ અશક્ત વ્યક્તિ કે બાળક હોય, જે હથિયાર ઉઠાવવાની શક્તિ ન રાખતો હોય, તો તેને હરોળમાંથી હટાવી દેતા હતા. તેથી મુસ્લિમ સૈનિકે પોતાની શક્તિ અનુસાર આધુનિક હથિયાર અને શસ્ત્રોથી સજ્જ હોવું જોઈએ. અલ્લાહ ત્આલાનો ઈરશાદ છે :

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ ۚ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ
 وَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا نَعْلَمُونَهُمْ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۗ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ
 وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ ﴿٦٠﴾ الأنفال: ٦٠

અનુવાદ : “અને તમે લોકો, જ્યાં સુધી તમારી શક્તિ હોય, વધારેમાં વધારે શક્તિ અને પલાણેલા ઘોડાઓ તેમના મુકાબલા માટે તૈયાર રાખો, જેથી તેના વડે અલ્લાહના અને પોતાના દુશ્મનો તેમજ બીજા શત્રુઓ અને વિરોધીઓને ભયભીત કરી દો, જેને તમે નથી જાણતા, પણ અલ્લાહ જાણે છે. અલ્લાહના માર્ગમાં જે તમે ખર્ચ કરશો, તેનો પૂરેપૂરો બદલો અલ્લાહ તરફથી તમારા તરફ વાળવામાં આવશે અને તમારા સાથે કદાપિ અન્યાય નહીં થાય.” (સૂર: અન્ફાલ, આ.૬૦)

www.uzairfalahi.com